

Изявление

Изявление относно ограниченията на правата на субектите на данни във връзка с извънредното положение¹ в държавите членки

Прието на 2 юни 2020 г.

Европейският комитет по защита на данните прие следното изявление:

1. ЕКЗД беше информиран за приемането на Постановление 179/2020 от 4 май 2020 г. от унгарския парламент за дерогациите от определени разпоредби относно защитата на данните и достъпа до информация по време на състоянието на опасност². В член 1 на това постановление се предвижда, че по отношение на обработването на лични данни за целите на предотвратяването, разбирането, откриването на болестта, причинена от коронавирус и предотвратяването на последващото ѝ развитие, включително организирането на координираното действие на държавните органи във връзка с това, всички мерки, произтичащи от искане на субект на данни за упражняване на правата по членове 15—22 от ОРЗД, се преустановяват до края на състоянието на опасност, обнародвано с Постановление 40/2020³, а началната дата на тези мерки е денят след приключване на състоянието на опасност. В член 5 от Постановление 179/2020 се предвижда, че такова преустановяване е приложимо и по отношение на всички искания за упражняване на посочените права на субекти на данни, които вече са подадени към датата на влизане в сила на постановлението. Субектът на данните трябва да бъде уведомен незабавно за това ограничение след края на състоянието на опасност и не по-късно от 90 дни след получаване на искането.

¹ За целите на изявлението „извънредно положение“ означава всяко извънредно положение, прието на национални равнище за борба с пандемии, независимо от конкретното наименование съгласно националното право.

² Постановление 179/2020 (V. 4.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatvédelmi és adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor>).

³ Тази информация се основава на информацията, получена от унгарския надзорен орган, от НПО и от обществено достъпни източници. В Постановление 40/2020 не е посочен срок на състоянието на опасност.

2. Както вече беше заявено от ЕКЗД, защитата на данните не възпрепятства борбата срещу пандемията от COVID-19. **ОРЗД остава в сила и не пречи да се реагира ефикасно на пандемията, като същевременно се защитават основните права и свободи.** Правото в областта на защитата на данните, включително съответното приложимо национално право, вече позволява извършване на необходимите операции по обработване на данни за принос към борбата срещу разпространението на пандемии като пандемията от COVID-19.
3. Член 23 от ОРЗД позволява, при определени условия, на националния законодател да ограничи чрез законодателна мярка обхвата на задълженията и правата, предвидени в членове 12—22 и в член 34, както и в член 5, доколкото нейните разпоредби съответстват на правата и задълженията, предвидени в членове 12—22, когато подобно ограничение е съобразено със същността на основните права и свободи, и представлява необходима, и пропорционална мярка в едно демократично общество с цел да се гарантират, наред с другото, важни цели от широк обществен интерес за Съюза или за държава членка, и по-специално общественото здраве.
4. ЕКЗД припомня, че **дори в тази извънредна ситуация защитата на личните данни трябва да се отстоява във всички спешни мерки, включително приетите на национално равнище ограничения по член 23 от ОРЗД**, като по този начин се допринася за зачитането на общите ценности на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, въз основа на които е създаден Съюзът: от една страна всяка мярка, предприета от държава членка, трябва да е съобразена с общите принципи на правото, същността на основните права и свободи и да не бъде необратима, а от друга страна, администраторите и обработващите лични данни трябва да продължат да спазват правилата за защита на данните.
5. **Всяко ограничение трябва да е съобразено със същността на правото, което бива ограничено.** Ограничения, които са общи, значителни по обхват или представляващи намеса в степента, в която лишават основното право от съдържание, не са обосновани. Ако същността на правото е нарушена, ограничението трябва да се счита за неправомерно без да е необходима по-нататъшна оценка дали то служи на цел от общ интерес и дали отговаря на критериите за необходимост и пропорционалност.
6. Обработването на лични данни следва да е предназначено да служи на човечеството и, в този контекст, една от основните цели на правото в областта на защитата на данните е да увеличи контрола на субектите на данни върху техните данни.
7. С цел гарантиране на този контрол субектите на данни имат редица права в рамките на правото на защита на данните. Правото на достъп и правото на коригиране са залегнали в член 8 от Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“). Тези права се съдържат в ОРЗД и са допълнени от редица допълнителни права като правото на възражение, правото на изтриване и други нови права като правото на преносимост. Значението на правата на субектите на данни не може да се подценява. Те са в основата на основното право на защита на данните и прилагането има следва да бъде общо правило. Член 23 от ОРЗД следва да се чете и тълкува в този контекст.
8. **Съгласно член 52, параграф 1 от Хартата всяко ограничение на упражняването на правата и свободите, признати от Хартата, трябва да бъде „предвидено в закон“.** Това отразява формулировката „предвидени в закона“ в член 8, параграф 2 от Европейската конвенция за правата на човека⁴, която означава не само спазване на националното право, но се отнася и до

⁴ Вж. по-специално, ЕСПЧ, 14 септември 2010 г., *Sanoma Uitgevers B.V. v. Нидерландия*, ЕС:ЕCHR:2010:0914JUD003822403, параграф 83: „В допълнение, по отношение на формулировките

качеството на това право, налагайки то да бъде съобразено с принципите на правовата държава. **По-специално, националното право трябва да бъде достатъчно ясно, за да дава на гражданите ясни указания относно обстоятелствата и условията, при които администраторите са оправомощени да прибегнат до такива ограничения. Същият строг стандарт следва да се прилага за всички ограничения, които могат да бъдат наложени от държавите членки.**

9. В съответствие с ОРЗД и съдебната практика на Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека наистина е от съществено значение **законодателните мерки⁵, които имат за цел да ограничат обхвата на правата на субектите на данни, да са предвидими за лицата, за които се отнасят**, включително по отношение на тяхната времева продължителност. В това отношение, по-специално, когато ограниченията са приети във връзка с извънредно положение с цел опазване на общественото здраве, ЕКЗД счита, че ограниченията, наложени с продължителност без точно определен срок във времето, които се прилагат със задна дата или са предмет на неопределени условия, не отговарят на критерия за предвидимост.
10. Освен това, ограниченията са изключения от общото правило и като такива те следва да се прилагат само в ограничени обстоятелства. Както е посочено в член 23 от ОРЗД, ограниченията трябва да представляват необходима и пропорционална мярка в едно демократично общество с цел да се гарантира важна цел от широк обществен интерес за Съюза или за държава членка като общественото здраве.
11. Предвидените ограничения **трябва действително да изпълняват важна цел от широк обществен интерес за Съюза или за държава членка, която трябва да се гарантира**, т.е. в случая на настоящото извънредно положение в някои държави членки, общественото здраве. Тази връзка между предвидените ограничения и преследваната цел трябва да бъде ясно установена и демонстрирана. Наличието на пандемия или друго извънредно положение само по себе си не е достатъчно основание за налагането на каквито и да било ограничения на правата на субектите на данни; по-скоро, ограниченията трябва ясно да допринасят за защитата на важна цел от общ интерес на ЕС или на държава членка.
12. В допълнение е необходимо да се подчертае, че с оглед на съдебната практика на Съда на Европейския съюз **всички ограничения на правата на субектите на данни трябва да се прилагат доколкото е строго необходимо и пропорционално** за гарантиране на тази цел за обществено

„предвидени в закона“ и „предвидени от закона“, съдържащи се в членове 8—11 от Конвенцията, следва да се посочи, че Съдът винаги е разбирал понятието „право“ в неговия „вещноправен“, а не формален смисъл; то обхваща както „писаното право“, включващо както подзаконовите текстове, така и регулаторни актове, приети от професионална организация по силата на законова делегация, предоставяща ѝ право да издава нормативни актове, така и „неписаното право“. „Законът“ трябва да се разбира като обхващащ писания текст и „правото, установено“ от съдиите“. В обобщение „законът“ е действащата разпоредба, така, както е тълкувана от компетентните съдилища.“ Критериите, разработени от Европейския съд по правата на човека по отношение на понятието „предвидено в закон“, следва да се използват както е предложено в становищата на генералните адвокати на Съда на Европейския съюз в съединени дела C-203/15 и C-698/15, Tele2 Sverige AB, ECLI:EU:C:2016:572, параграфи 137—154 или в дело C-70/10, Scarlet Extended, ECLI:EU:C:2011:255, параграф 99.

⁵ Съображение 41 от ОРЗД: Когато в настоящия регламент се прави позоваване на правно основание или законодателна мярка, това не налага непременно приемането на законодателен акт от парламент, без с това да се засягат изискванията съгласно конституционния ред на съответната държава членка. Такова правно основание или законодателна мярка обаче следва да бъдат ясни и точни, и прилагането им следва да бъде предвидимо за лицата, за които се прилагат, в съответствие с практиката на Съда на Европейския съюз („Съдът“), и на Европейския съд по правата на човека.

здраве⁶. Извънредното положение, въведено във връзка с пандемията, е правно обстоятелство, което може да легитимира ограничения на правата на субектите на данни, при условие че тези ограничения не надхвърлят рамките на това, което е необходимо и пропорционално, за да се гарантира постигане на целта по отношение на общественото здраве.

13. Поради това, ако ограниченията допринасят за гарантиране на общественото здраве в извънредно положение, ЕКЗД счита, че ограниченията все пак трябва да са със строго ограничено приложно поле (напр. по отношение на съответните права на субекта на данни или съответните категории администратори на данни) и срок. По-специално, ограничението трябва да се изчерпва с периода на извънредно положение. Правата на субектите на данни могат да бъдат ограничавани, но не и отказвани.
14. В допълнение гаранциите, предвидени в член 23, параграф 2 от ОРЗД, трябва да се прилагат в пълен размер, по-специално, по отношение на необходимостта от специални разпоредби относно целите на обработването, категориите лични данни, обхвата на ограниченията, гаранциите за предотвратяване на злоупотреби или незаконен достъп или предаване, специфичната дейност на съответния администратор или категории администратори, или рисковете за правата и свободите на субектите на данни.
15. ЕКЗД смята, че ограничения, които са приети във връзка с извънредно положение и прекратяват или отлагат прилагането на правата на субектите на данни, и задълженията на администраторите и обработващите лични данни без ясно ограничение във времето, на практика са равнозначни на цялостно прекратяване на тези права, и не могат да бъдат съвместими със същността на основните права и свободи. Освен това, обработването на искане за упражняване на правата на субектите на данни, например относно правото на възражение съгласно член 21 от ОРЗД, трябва да се предприеме навременно, за да бъде съдържателно и ефективно. Поради това, в този случай отлагането или преустановяването — без точно определен срок — на обработването на искания от субекти на данни от администратора би представлявало абсолютна пречка пред упражняването на самите права.
16. В съответствие с член 57, параграф 1, буква в) от ОРЗД, когато националните органи обмислят ограничения съгласно член 23 от ОРЗД, следва да се консултират своевременно с националния надзорен орган и той следва да бъде оправомощен да наблюдава прилагането на тези ограничения. ЕКЗД подкрепя усилията на националните надзорни органи да гарантират, че ограниченията на основното право на защита на личните данни, предвидени, в съответствие с националните законодателни мерки за опазване на общественото здраве във връзка с борбата срещу пандемията, се прилагат дотолкова, доколкото са строго необходими и пропорционални за гарантиране на тази цел.
17. ЕКЗД припомня, че Европейската комисия, в качеството си на пазител на Договорите, има задължението да наблюдава прилагането на първичното и вторичното законодателство на ЕС и да гарантира неговото еднообразно прилагане в целия ЕС, включително чрез предприемане на действия, когато националните мерки са в разрез с правото на ЕС. ЕКЗД остава на разположение за консултиране на Европейската комисия в съответствие с член 70 от ОРЗД, ако бъде счетено за необходимо.

⁶ Вж. например, по отношение на Директива 95/46/ЕО, Съд на Европейските общности 14.2.2019 г., С–345/17 (Buivids) параграф 64.

18. През следващите месеци ЕКЗД ще издаде по-подробни насоки относно прилагането на член 23 от ОРЗД.

За Европейския комитет по защита на данните

Председател

(Andrea Jelinek)